

Numărul 26. Oradea-mare 30 iunie (13 iulie) 1902. Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Eminescu și Blașul.

— Cum a venit Eminescu în Blaș. —

Într-o serie de articoli, publicați în nr. 73—83 ai „Tribunei” sub titlul: „Eminescu în Blaș” am adunat și resumat tot ce se știe și ce am mai putut eu afla asupra petrecerii lui Eminescu ca student în Blaș. Din cercetările făcute rezultă, că Eminescu a petrecut în Blaș cam 4—5 luni, în anul 1866; în acest restimp, cam din iunie până în septembrie, el pare a se fi pregătit și a fi încercat să facă un examen de pe clasele III și IV ca să se înscrie, la începutul anului școlastic 1866/67, ca elev ordinar, dar n’a reușit. Astfel el a trebuit să plece iarăși din Blaș, foarte desilusionat, și foarte amărit în sufletul său. A și plecat la Sibiiu, de acolo la Reșinari, și peste munți, prin vama cucului, a trecut în România.

De la publicațiunea din „Tribuna” încoace am mai aflat asupra lui Eminescu câteva mici detaluri interesante, grație unor contemporani ai lui Eminescu cari mi-au comunicat câte ceva din amintirile lor. Astfel de comunicațiuni mai de seamă mi-au făcut dl *Ioan German*, catechet gr. or. la gimnasiul din Brad, și părintele *Ioan Cotta*, preot gr. cat. în Biczaz.

În deosebi interesantă mi se pare comunicațiunea făcută de părintele Cotta, de aceea țin să o public în „Familia”, care mai întâiu a pomenit despre petrecerea lui Eminescu în Blaș, și prin care sper să ajung a afla și alte amănunte despre timpul cât Eminescu l-a petrecut prin Transilvania și special la Blaș.

Vorba e că azi șcim cum anume a venit Eminescu la Blaș și ce impresiune l-a făcut.

M’am fost adresat părintelui Cotta cu întrebări anume, în privința aceasta, pentru că am aflat că dsa, ca ascultător al cursului extraordinar de teolo-

gie pe atunci, avuse din întâmplare norocirea de a aduce pe Eminescu la Blaș. Scrisoarea, prin care preotul din Biczaz mi-a răspuns, m’a surprins foarte plăcut. Pentru că nu numai verifică informația mea anterioară, ci ne dă și unele prețioase detaluri, după cari ne putem închipui cu ce sentimente venia tinerul Eminescu în spre Blaș. Din scrisoarea aceasta se vede că Eminescu pierdându-și pe bunul său pătron Aron Pumnul, a cărui moarte o deplânse în vîersuri duioase, în febr. 1866, și-a fost pus toată nădejdea sa în Blaș, focularul din care a fost venit și Bucovinei apostolul său de deșteptare națională. Pierdînd adevărat pe Pumnul, care l-a fost ca un părinte, Eminescu avea dorința cea mai mare de a merge însuș la Blaș, spre a sorbe de la izvor lumina și dragostea, ce o vedea radiînd din sufletul lui Pumnul. Cu atât mai amară îi va fi fost desilusia, când în toamna eceluiaș a trebuit să plîngă cu amar și să plece din Blaș cu sufletul amărit și cu lacrimi în ochi. Iată scrisoarea din chestiune:

„Prea onorate domnule profesor,

„Primind epistola P. O. Dtale din 8 maiu a. c. grăbesc a satisface prețuitei recercări. Mi-aduc aminte, că în anul 1866, luna iulie (?—Dr. E. D.) ca primit la „teologia morală” (cursul teologic mai pe scurt. Dr. E. D.) dimpreună cu patriotul Toader Cojocariu — un om de o mărime extraordinară — am plecat cu trăsura pe Mureș în jos, cătră Blaș. Trecînd prin Reghin, apoi prin Petelia, Gurghiu, și celelalte, am ajuns în Mureș-Oșorhei, unde am tras la otelul „Calul alb”. Îmbrăcați fiind în costum național, ori cine cunoșcea că sîntem fiii Carpaților și Români.

„Pe cînd stam la masă, intră în odaia noastră un tîner negricios și se recomandă „Eminescu”, student din Cernăuți. Ocupînd loc la masa noastră îndată mare începe a-ș povesti necasurile, suferințele și lipsa de mijloace ce a avut a îndurâ în desperata lui călătorie, condus de dorul ferbinte de a putea

vedea *Blașul*, după cum zise, „de unde a resărit soarele românismului“. — După ce am folosit câte un păhar de vin îndată scoase un *Notes* și eu o profundă seriozitate însemnă în dânsul. Ne-a povestit toată călătoria sa din Cernăuți până în Mureș-Oșorhei; mi-am uitat că pe unde și-a făcut călătoria până acolo, dar prin Bicz el n'a fost.

„Invitându-l în trăsură, i-am promis că-l voi uita provedea cu de ale mâncării, etc. Mulțămindu-mi a ocupat loc în trăsură — asemenea și noi — am continuat călătoria spre Blaș. Din Oșorhei am trecut dealul către Tîrnava mică prin Dicio-Sân-Mărtin, către Blaș.

„În tot decursul călătoriei tinerul a vorbit foarte puțin, fără mereu își îmbogățea *Notes*-ul cu însemnări. În Sân-Mărtin iarăș am stat împreună la masă; aici l-am întrebat că ce scrie? Ne-a răspuns: „Domnilor, eu sunt poet și vreau să-mi adun material“. La auzul acestora ne-am interesat mai mult de tiner, l-am privit mai de aproape și mi-aduc bine aminte de costumul ce-l purtă. Pe cap purtă *pălărie* slăbuță, pantaloni, vestă neagră, slăbuțe, un căput mai scurt de vară și altul ceva mai lung de toamnă; amândouă negre și slabe. La întrebarea:

„Fumați, domnule Eminescu? — ne-a răspuns: „Aș fumă, dar nu dispui de parale.“ Î-am scos un floren, pentru care mi-a mulțămît de mai multe ori.

„Continuând călătoria am ajuns în vârful „Huli“ (lângă Blaș). Într-o mână ținându-și *Notes*-ul, cu cealaltă și-a luat *pălăria* jos, strigând: „*Te salut din inimă Roma-mică. Îți mulțumesc Dumnezeu, că m'ai ajutat s'o pot vedea*“.

„Am tras la Bugner Vasile, de unde după masă dânsul s'a dus pe la seminar, pe la gimnasiu și nu s'a rentors până seara.

„Tinerul Eminescu a stat în Blaș, după cum mi-aduc aminte aproape una săptămână; (? — Dr. E. D.) în tot timpul acesta eu l-am provedut cu mâncare; în urmă și-a luat adio de la mine, sărutându-mi mâna. Unde și încătrău s'a dus, nu știu; mi-a promis că-mi va scrie, atât mie cât și fratelui Cojocariu. Și într'adever, că în anul 1879 am și primit atât eu, cât și Cojocariu epistolă, înse regret, că epistola s'a pierdut încă de atunci, iar despre conținutul epistolei încă nu mi-aduc aminte. Toader Cojocariu a murit încă înainte de asta cu 20 ani.

„Eminescu, pe timpul acela avea etate de 17—18 ani, după a mea părere. Eră un tiner de o construcție solidă, gras, tare, negricios, tuns, iar în frunte avea păr bucliu, pe care mereu și-l netedea; ochi ageri și ținută serioasă.

Acestea date, după cea mai bună a mea știință și cunoștință, vi le comunic.

După cari... ș. c. l.

Bicz, la 16 mai 1902.

Ioan Cotta
cooperator gr. cat.

Mărturisirile părintelui Cotta — făcute fără a fi cetit cele publicate de mine în „*Tribuna*“ — sânt așa de sincere, încât se ridică peste ori ce îndoială. O singură rezervă trebuie să fac față cu amintirile dlu Cotta, anume în ce privește *timpul*, când s'ar fi petrecut cele spuse de dsa. Zice anume că eră în luna lui iulie. Și mi se pare că aci memoria îl înșală. Ce căută dsa prin iulie la Blaș? Doar atunci

erau vacanțele cele mari. Nu va fi făcut călătoria aceea mai curând, d. e. după Paști, pe la duminica Tomii? Eu așa cred; și sper că și aceasta se va putea statorî precis.

Interesant e datul despre scrisorile lui Eminescu din 1879, în cari probabil se va fi făcut vre o reflexiune la călătoria din 1866. Pagubă că părintele Cotta n'a păstrat acea scrisoare. Dar oare nu se va fi păstrat cumva scrisoarea, adresată colegului dsale, reposatului Teodor Cojocariu? Cei ce ar putea afla ceva în privința aceasta, nu se simt oare îndemnați a cercetă?

Blaș, iunie 1902.

Dr. E. Dăianu.

O! stingă-se...

*O, stingă-se a vieții fumegătoare faclă,
Să aflu căpăteliul cel mult dorit în raelă.
N'aflaiu loc unde capul în lume să mi-l pun,
Căci n'am avut tăria de-a fi nici reu, nici bun,
Căci n'am avut metalul demonilor în vine,
Nici pacinica răbdare a omului de bine,
Căci n'am iubit nimica cu patimă și jînd...
Un creer plin de visuri ș-o inimă de rînd*

*De mult a lumii vorbe eu nu le mai ascult,
Nimic e pentru mine ce pentru ea e mult,
Viitorul un trecut e, pe care-l ved întors...
Acelaș sir de patimi s'a tors și s'a retors
De mânil uscate a vremii 'mbetrânite.
Sînt limpeți pentru mine enigmatul 'ncalcite,
Nu 'ntreb de ce în lume nu ne e dat de soarte
Noroc fără durere, viață fără moarte.
Am pus de mult de-o parte acele roase cărți,
Ce spun c'a vieții file au vecinic doue părți...
Cu-a lor înțelepciune nimica nu se schimbă,
Cu deslegări cîudate și cu frânturi de limbă.
Viața, moartea noastră noi le ținem în mîni,
Pe ele de-o potrivă noi ne simțim stăpâni:
O cupă cu otravă, un glonte, un pumnar,
Ne scapă de-o potrivă de-o lume de amar.
De ce țin toți la dînsa, ori cât de neagră fie?
Ea împlinesce oare în lume v'o solie?
E scop în viața noastră, — v'un scop al mîntuirii.
Ne junghiem ființa pe-altarul omenirii?
A gândului lucire, a inimii bătăe,
Ridică un grăunte din sarcina greoaie
A mizeriei comune? Trăind cu moartea 'n sin,
Pe altu 'n astă lume îl doare mai puțin?
O! eu nu cer norocul, dar cer să me înveț
Ca viața-mi preț (să aibă) și moartea s'aibă preț;
Să nu zic despre mine, ce omului s'a zis,
Că-i visul unei umbre și umbra unui vis.*

*O Demiurg, solie când nu mi-ai scris în stele,
De ce mi-ai dat știința nimicniciei mele?*

*De ce 'n al vîeșit mijloc de gânduri negre-un stol
Me fac să simt în minte și 'n inimă un gol ;
De ce de pe vederea-mi tu vîlul ai rărit,
Să vîd cumcă în suflet nu am decât urît,
Viața mea comună s'o tîrîiî uniform
Și să nu pot de somnul pămîntului s'adorm ?*

*Zădarnică pustie și fără înțeles,
Viața-mi nu se leagă de-un reu sau de-un eres,
Eu nu me simt de-asupra și nu sînt dedesupt,
Cu mine nu am luptă, cu lumea nu me lupt
Pentru-o mincîună mare or mare adevîr.
Tot una mî-ar fi mie, căci alta nu mă cer,
Decât să fiu în dreapta or stînga hotărit,
S'omor și eu pe altul sau să fiu omorît,
Și făr' de nici un titlu în lume să nu 'nser,
Căci ce-s la urma urmei : mincîună, adevîr !
Să țin numai la ceva, ori cât ar fi (de) mic...
Dar nu țin la nimica, căci nu mă cred nimic.*

M. Eminescu.

Icoane din viață.

(Urmare.)

De nu mi-ar fi fost coleg și încă unul din sincerii mei amici, l-aș fi blestemat că m'a întrerupt ; dar fiind că urmă să fie și el inițiat în întreprinderea mea, de aceea îl pusei în curent cu cele ce s'au întîmplat în lipsa lui, cum am promis Madamei să-i achit datoria la sfîrșitul săptămînei și cum singurul mijloc ce-l vîd ca să scap cu fața curată, e să dau o reprezentație teatrală în beneficiul meu cu concursul colegilor noștri.

— Bravo, strigă Manoil, uraa, trăiască arta, trăiască teatrul român ! Apoi urmă :

— Vra să zică, tu te-ai apucat să scrii piesa „Pardonul Sf. Ana“... Și după ce carte o traduci bre ?

— Ce traducție, mă ; o reproduc din gînd după cum am vîdut-o.

— Ho, ho, asta-e prea încornorată, nu-i de creșut, bre moșule.

— Ai să vești ; răbdare până mâne seara ; n'am să me mișc de aci până nu o termin.

Într'adevîr, cum o pornisem, seriam mai repede de cum aș fi copiat după ceva.

— Știi ce : atunci te las să-ți scrii tu piesa, iar eu m'apuc să fac bilete. Ce preț le punem ?

— Cît crești tu ?

— Eu : 2 lei de stal I ; 1 leu stal al II-lea și 50 bani pentru elevi. Punem în fața scenei 10 canapele pe cari le socolim locuri rezervate, à 5 lei locul. Hai, ce zici ? nu e bună ideea mea ?

— Ba da ; am respuns eu întrerupînd lucrul, înse trebuie să măsurăm vestibulul nostru, să vedem cam câte staluri pot încăpea, la care obiecțiune, Manoil se apucă să măsoare cu pasul :

— Unu — loc rezervat ; 2, 3, 4, stal I ; 5, 6, 7, 8, 9, 10, stal II și de aci înainte până la ușe, în picioare. Scena n'are să ocupe mult loc ; luăm pe acea de la institutul Vintilescu.

— Și eu la asta m'am gîndit, când me hotărîi să dau reprezentație.

— Lasă, lasă, toate le vom aranjă noi ; acum vești-ți tu de scris și după ce vei termina, să ai grije să distribuî rolurile.

— Poi uite că am și notat în dreptul fiecărui eroi persoana ce va susține rolul.

— Ia să vîd.

Eu i pusei în față programul ; Manoil cetii și cu risul lui sgomotos, făcî să resune vestibulul.

Noel... Vulcan.

Joslina... Tiberie Nanu (actual judecător) uraa, m'ai pus și pe mine și pe Velescu și pe Ra-failescu și pe jidanu Marcu Rosenberg, ha, ha, ha, bată-te norocu să te bată ; toți unul și unul ; Velescu e bun mă, bine te-ai gîndit, căci el are să ne aducă și costumele surioarelor lui... me înțelegi...

— Crești ?

— Ce să cred ! Nebunu ăla e în stare să ne care toată marghitania lu tat' seî ; ai să vești... Dar să lăsăm vorba și să începem a lucră.

Și Manoil se apucă să alcătuiască carnetul cu bilete tăind hîrtie ministerială în fășii de un lat de mîna, apoi făcînd o schemă, după care trebuia să reproducă cu mîna pe celelalte, veni la mine să mi-l arate.

— Ia vești, e bine ? și scuză-me că te întrerup pentru ultima oară.

— Nu face nimic, Manoile, e în interesul teatrului.

Apoi me uita la modelul de bilet.

Scrisese :

Teatru român

Bilet de intrare la reprezentația

„Pardonul Sf. Ane“

dramă în 4 acte, și tablouri,

dată în beneficiul dlui Vulcan.

Stal I 2 lei ; stal II, 1 leu ; stal III, 50 bani.

— Foarte bine, am confirmat eu.

— Atunci să ne așternem pe lucru, băete.

Și de aci încolo nu ne-am mai întrerupt. Manoil lucrînd la întocmirea biletelor, eu la alcătuirea piesei.

Dispoziția și devotamentul lui Manoil imi mărise plăcerea de lucru. Pe la ora 12 a. m. numai masa ne-a întrerupt vre-o jumătate oră ; încolo am muncit până la aprinsul lampilor, apoi iarăș 1/2 oră întrerupere în timpul cînei și în urmă am lucrat amîndoi la lampă pe tăcute, până la 3 din noapte, când ne-am simțit sfîrșii de oboseală.

A doua și a treia zi am desfășurat aceeaș activitate. Copiii ceilalți, aflînd și ei din gura lui Manoil că noi ne preparăm de teatru, au renunțat cu toții de a merge acasă și începînd a sări de bucurie prin curte, se apucară să scrie pe porți cu cretă cuvintele următoare cari se puteau ceti de departe :

„Mare teatru român“

astăzi 15 dbr 1887 se va reprezenta în salonul din curte „Pardonul Sf. Ane“ dramă în 4 acte.

Bilete se găsesc de vîndare la cassă tot în curte.

Trecătorii cetia și remăneau uimiți. Elevii de la liceu, care eră peste drum, încunoștințați de beneficiul meu, se grăbiră să cumpere bilete : eră prima sefta, ce o încasă casierul meu Manoil de la niște suflete entusiaste și nevinovate, că de aceea, bag seamă, ne-a mers așa de bine cu vîndarea.

Manoil, vădând că are căutare fabricațiunea lui, începî să le lucreze mai în grab.

Repausatul și fericitul meu profesor de limba elină Anagnostachi, aflând de ce e vorba, îmi ceru un bilet, iar în schimb îmi înmână 20 lei; dl Mihail Strajan mi l-a plătit cu 10 lei; Staureanu cu 5 lei; Harian de la musică cu 2 lei; Achil Gheorghiu tot așa.

Elevii de pe la institute deteau fuga să ia informațiunile asupra serii când va avea loc reprezentația, de oare-ce nu scosesem încă nici un fel de afișe. După ce le-am arătat ceea ce doria să știe, veniră cu noui însărcinări să cumpere bilete pentru toți colegii lor de la institutele: Faur, Malian, Arnold și Valsamachi.

Manoil desfăcea într'una bilete și 'ndată ce vedea că nu mai are dintr'o categorie oare care, începea să le fabrice seara.

Luai și eu asupra-mea vre-o 50 bilete de toate stalurile și plecai cu ele la nenea Arghir care, după ce i arătai scopul venirii mele, mi le smulse cu entuziasm, zicându-mi:

— Să fiu al naibeii, de nu le-oii desface cu 10 și 20 lei biletu... Haid, du-te, de-ți veți de treabă și să n'ai nici o grije că eu unu n'am să-ți inapoez nici unu.

— Îți mulțumesc nene Arghire și-ți rămân îndatorat cu recunoștință.

Arghir se ținuse de vorbă, căci a treia zi, când noi începusem prima repetiție în vestibulul nostru, cineva me chemă afară:

Me uitați pe geam și veduți pe nenea Arghir așteptându-me în pragul porții.

— Aici ești, mă? me întimpină el zimbitor.

— Da, nene Arghir.

Iar el băgă mâna în busunar, de unde scoase un portmoneu, îl desfăcu și-mi presintă 2 hârtii de câte 100 lei.

— Uite-ți biletele tale, zise el, triumfător.

Eu emoționat adânc, am ramas incremenit.

— Ia-le, mă, ce stai pe gânduri?!

— Dar e cu puțință, nene Arghir?

— Cu puțință, veți bine! Nu ți-am spus eu?

I-am strins călduros mâna; apoi îl poftii să ne viziteze, dar el fiind grăbit și vădând pe băeți adunați la ușa vestibulului, îmi zise:

— Lasă, lasă, vedeți-ve de treabă; am să vii eu să ve ved în seara reprezentației.

De luni până joi lucrasem la piesă. Joi seara începusem prima repetiție și reprezentația o hotărisem pentru joi viitoare. Până aci desfăcusem bilete în valoare de lei 300 și cum mai rămăneau 8 zile la mijloc, speranța lui Manoil ajungea până la 600 lei cel puțin.

Repetițiile le făceam regulat de 2 ori pe zi — seara eu și cu Manoil fabricam bilete. Dumineca tot amendoi ne-am îngrijit de scenă, tablouri, culise, și în fine toate trebuincioasele pe cari le-am găsit la institutul Vintilescu.

Apelul nostru găsise eco în toate inimile și pretutindenți nu întimpinam decât bunăvoință.

Când s'a oprit carul cu scena și toate cele necesare teatrului nostru, în dreptul porții, Mme Cati, căreia nu i spusese încă ce tot forfotim noi de colo până colo, me întrebă mirată și cam îngrijorată:

— Șe este pagaj ale, dle Vulcan?

— Poi, uite ce e Mme Cati: noi ne-am hotărît să facem un teatru în institutul nostru, pentru care o să-ți plătim 5 lei chiria salei pe seară.

Cei cinci lei gâdiliră simțul auzului Madamei, de acea făcî mirată:

— Așááá! — și la mine n'ați spus?

— Fiind că am ținut să-ți facem de odată doue mari surprize: întâi cu teatru de la care ai să încasezi, (accentuai sfârșitul), al doilea, că de seară îți plătesc datoria.

— Așááá... brav... brav... nu mi am înșelat eu că tot'ta dste bălat cum se cade...

La auzul acestor vestii binecuvântate pentru dânsa cari i spuneau că va încassá... Cati părea transfigurată de bucurie. Astfel, se apucă să care singură până la ușa vestibulului tablourile făcute sul, culisele și ce putea singură.

După ce ne-am aranjat scena și-am decorat interiorul și exteriorul vestibulului cu steaguri pe cari le cărase de la prăvălie colegul nostru Velescu, m'am înțeles cu Manoil să plătim Madamei din suma de care dispuneam lei 200, și să-i arătăm că mi-a fost trimisă de unchiu, fără să-i dăm de bănuiră că am recurs la reprezentație teatrală pentru a o putea achită.

Făcurăm dar socoteala: octombre și novembre fac 50 lei, plus de aci nainte până în maiu pe alte 6 luni, încă 150, în total 200 lei.

— Ai visat ceva astă noapte Mme Cati, a întreat-o Manoil, după ce am terminat masa.

— Da, am visat ca dl Vulcan mi aducea un coș plin cu franzele...

— Bravo, scumpa noastră directoare, asta însemnează noroc și bucurie.

— Ai dreptate, Mme Cati, reluai eu: Poftim că a venit și norocul: eu-ți sunt dator pe 2 luni, ceea ce face 50 lei.

— Așá este, grăi Cati emoționată.

— Primește, te rog, aceste 2 hârtii de câte 100 lei pentru plata întreținerii și a gazdei încă pe 6 luni de aci nainte, adică sunt achitat de dta până la 1 iunie.

— Este adevărat, zise dânsa cu vocea tremurândă.

Sărmana Mme Cati, de unde să vișeze ea că va încassá datoria, plus pe 6 luni nainte! Întinse mâna tremurândă și apucă hârtiile... Emoțiunea i înecă vorba și nu putu nici să mulțumească.

— Ești bună de aldamaș, țipă Manoil.

— Poftim și 5 lei pentru sală, adaogai eu.

I primi și pe aceștia înălțând mâna către cer ca pentru binecuvântare și murmură:

— Să te ajute Gott de sus... apoi se sculă și trecând în cămară, ne aduse într'o tavă prăjituri preparate din vreme pentru Crăciunul nemțesc și trimise după vin.

De când trăiam sub acelaș acoperământ, nu pomenisem prăjituri la Mme Cati, care acum eră dispusă să petreacă cu noi până în zori, numindu-ne „maine chinder“.

Ne-a rugat să-i facem și ei de rost la teatru să asiste împreună cu 2 nepoate ale dumniei.

Bucuros am poftit-o să ne onoreze...

Târziu de tot ne-am culcat în acea seară. Iar eu de prima oară aușisem pe Mme Cati fredonând un cântec german.

În dimineața zilei, de și arsenalul de lemne de

Intoarcere de la câmp.

sub saltele se sfârșise, totuș ne-am trezit într'o căldură dulce... ca acasă...

Mme Cati, fără să prindem noi de veste, se îngrijise să facă foc în sobă...

Tot acum trebuie să amintesc că în dimineața zilei am găsit la spălător apă curată, prosop nou, și ca culmea... ghetele mele lustruite, încât putea cineva să se oglindească pe luciul lor. Ce schimbare deseversită în vestibulul nostru! Când ne-am întors din oraș, am găsit pe jos scândurile spălate de lăcniță ca aurul, cearsafurile primenite, pe masă cărțile aranjate și colac peste pupăză, într'un pahar un buchet cu flori...

O tu ban, ban, ce mare secătură ești!

(Va urmă.)

Petru Vulcan.

Serisoare.

Primit-am vești că te măriți, iubito,
Că ți-ai uitat de „blândul Dumnezeu“;
Și auzind, m'am bucurat și eu
De fericirea ce-ai întrezărit-o.

Într'o cutie am niște secrete:
E inima ce-avuși odinioară!
Citind în ea me mir și me 'nfoară;
Cîndate sînteți voi, s'ermane fete!

Acolo sînt „sîmțiri“ — așa se zice —
E cel mai „sfânt“ și „nesfârșit“ amor...
Aș vrea să plîng... un ris hohotitor,
Mi 'ngheață lacrima ce stă să pice.

Privesc la dulcile scrisori trimise
Cînd totu-mi apărea frumos și sfânt,
Zimbesc, mereu zimbesc și par' că sînt
Cădut în prada unor rele vise.

Îți simt căldura sărutării tale,
'Ți-aud cuvîntul lin și ingeresc,
Atâtea lucruri, vai, îmi amintesc
Și totuș nu me simt coprins de jale.

De ce să plîng? Eu nu mă simt durere,
Pe toate le privesc cu ochiul blînd,
Și nu-s ca voi de fericiri flămînd,
Căci tot ce-î vis ca visul știi că pieri!

Eterna vieții nestatornicie,
'Mi-ai stăvilat pornirea mea nestinsă,
'Mi-e inima tot flacăre aprinsă,
Dar pentru ce să ardă-acuma știe.

Și totuș tu nu-mi pari o trădătoare!
Ai fost nebuni și pururea vor fi
Acei ce cată 'n voi statorniciu,
Cînd o femeie nu-î decît o floare.

Scrisori de-amor! Perversitate, fum!
Ele vorbesc c'ăi mai tubit odată;
Tu nu te teme înse, dragă fată,
Ți le-am păstrat să ți le dau acum.

'Mi-e greu să me despart de ele,
O, mult nevinovatele hîrtii,
Căci ele sînt, au fost și 'n veci vor fi
Un vis frumos al tinereții mele.

Cîndate plicuri! par' că me înfruntă
Cu trista și duioasa lor privire...
Primește-le... dorindu-ți fericire,
Ți le trimit acum ca dar de nuntă.

Tu să le arzi, căci vorbele suspină
Și poate s'or citi pe albul frunții;
La brațu-î amoros, în seara nunții,
Voesc să fii frumoasă și senină.

București.

Forian I. Beceșu.

Prea târziu.

De Elin Ameen.

Maiorul Florian Palm s'a decis la etatea de 48 de ani să rămână făcău bătrîn. Dacă cu zece ani mai înainte i-ar fi vorbit cineva despre aceasta, de sigur l-ar fi luat drept nebun.

El, care totdeauna eră un bun pretin al damelor, totodată și iubit de sexul frumos, el să-și petreacă toată viața în trista stare de burlac!...

Mai înainte locuia comod în cartierul seü de făcău, dar de cinci ani încoace, de cînd a ramas mamă-sa vëduvă, și-au împreunat locuința cu ea și cu sora lui cu câțiva ani mai tineră decît el, și așa s'a deprins cu ele luându-și gîndul de la însurătoare.

Maiorul părea încă destul de viguros, cu toate că ceafa îi eră chelă, ceea ce îl făcea de multe ori să cugete, că oare nu ar fi bine să-și pună o përucă pentru a împedecă jocul rëslețului vënt cu suvițele-i de për rëmas încă pe cap. Fața lui eră împodobită cu niște musteți mari, negre, nasul încovoiat și ochii lui căprui aveau o expresie blîndă. El nu eră tocmai înalt, dar avea o ținută marțială.

Palm eră un oficer binevëdut și un scriitor bun. Afară de aceea el posedea o cultură înaltă și o ușuritate în conversație, ce-l făcea îndeosebi plăcut.

A fost de doue ori fidanțat. Prima dată, tocmai cînd a ajuns locotenent, cu o fetiță tineră. Părinții ei înse nu erau mulțumiți cu alegerea ei, și după un an de întëlniri secrete, lacrimi și jurăminte de dragoste, copila s'a supus și ea voinței părinților și s'a căsătorit cu un neguțator bogat. Locotenentului Palm înse nu-î trebui tocmai timp îndelungat, spre a se mîngăia de acea întëmplare și a trăi și de aci înainte iarăș viața lui cea veselă. La trei ani mai târziu s'a logodit cu o vëduvă tineră, pe care

o iubă grozav, dar după un interval a aflat că ei nu sînt meniți unul pentru altul și logodna s'a stricat. Aceasta eră cea mai dureroasă amintire din tinerețele lui și de atunci nu s'a putut decide să-și mai încerce norocul încă odată, cu toate că el fusese adoratorul mai multor femei frumoase.

Și acum, — da, acum, eră așa de bine cu mama și cu sora. Acum începuseră și el a îmbetrâni și eră prea târziu a mai cugetă la iubit și însurat. Când își cercetă inse camaradii însurați și le vedea fericeala casnică, i se furișă un simț de golătate în inimă, dar el cercă să se mîngăie cu aceea, că eră mai bine și mai pacinică, cum eră — căsătoria își are și ea părțile ei umbroase — neînțelegeri, conturbări în viața conjugală, sbieratul de copii și căte alte.

În a 48-a vară a vieții lui se duse la niște băi. De sine înțeles, acolo aparținea societății vesele și în curînd își câștigă iubirea tuturor. Între cunoscuții și cunoscutele lui de aci se numără și o domnișoară cam de douzeci și trei de ani, care inse nu convenia cu damele cele mai vedute ale acestor băi, și afară de aceea ea nici nu eră tocmai frumoasă. Ea trăia ca guvernanta în familia unui avocat, care eră un oaspe al băilor. Olga Lotte, așa o chemă, eră o fată care nu jucase nici rol în viața socială, și la care trecătorul aruncă numai o privire fugătoare. Cunoșcîndu-o inse mai bine, eră imposibil să nu te interesezi de ea mai mult. Erai atras de ființa ei inteligentă și dacă te uitați adînc în ochii ei verzi, apoi nu uitați curînd privirea lor vioaie. Maiorul Palm căută la început cunoștința celor mai tinere dame și în curînd căpătase o duzină de „nepoțele“, cari-l introduceau în societatea celor mai tineri cavalieri. El nici nu băgă în seamă pe Olga Lotte, până când într-o seară dansase cu ea. În decursul conversației lor ea îi dădă câteva răspunsuri picate, cari îl făcuseră să simță mai multă înclinație spre ea. Atunci s'a uitat el pentru prima dată în ochii ei; i se părea că nu se poate despărți de privirea lor blîndă care-l urmăria toată seara cea și chiar și noaptea a visat despre ochii acești minunați.

În ziua următoare el o căută pe promenadă, unde ședea cetînd. De atunci zi de zi se întâlneau și maiorul se interesă tot mai mult de ea, că guvernanta cea palidă îl făcuse de-și uitase toate nepoțelele frumoase și rumene. Puțin timp îi trebui până când aflase întreg trecutul ei. El știe că părinții simpatici guvernante erau săraci și trăiau într'un oraș mic, că Olga deja în al 17-lea an își începuse cariera, care nu tocmai o mulțumia, dar simțea că-și implinesce datoria. Palm o întrebă odată, că rămîne ea pentru totdeauna învățătoare?

— Aceasta chemare nu-mi promite un viitor tocmai plăcut, — răspuse Olga, — dar dacă nu mi se va da altă ocazie, atunci rămîn tot pe lângă ocupația-mi prezentă.

— Dta ar trebui să te măriți — zise maiorul, aruncîndu-i o privire întrebătoare. Ea se 'nroși, dar răspuse liniștită.

— Ca să fiu tot cu grijă, nu me mărit nici odată, — aceasta e prea dejositor, dacă cineva are cap și mîni bune de lucrat ca mine, să se subjege în necasurile conjugale.

— Inse din amor totuș?

El zimbă, dar inima începuse a-i bate cu o iuteală mare, când îi puse întrebarea aceasta. Ea își

plecă puțin capul, că marginea pălăriei îi umbria obrazul.

— Aceasta e o întrebare conștiințioasă — răspuse ea, — și e greu a răspunde.

— N'ai fost dta nici odată amoresată, dsoară Lotte?

Zimbînd ea se uită la Palm. „Odată totuș, când eram de șase-spre-zece ani, iubiam la nebunie.“

— Și? — întrebă maiorul iute.

Ea dădă din umeri, zicînd: „Ah, vechea poveste — sărăcie, imposibile prevederi la mărițiș — despărțire — lacrimi — și în urmă uitarea.“

— Și dta l-ai uitat într'adevăr?

— Da, așa de tare, încât de cîte ori me cuget la primul meu amor, zimbesc.

Maiorul eră foarte mulțumit de acest răspuns. Inima lui se 'nduioșă și el începuse să-i vorbească despre viața singuratică a unui flăcău bătrîn, îi dădă să înțeleagă, ce frumos și bine ar fi pentru el, ca toamna vieții sale să poată fi luminată prin prezența unei femei iubite. În fine atît îi vorbise, cît poate un bărbat să zică unei femei, fără a-i spune de-a dreptul că ce vrea.

El eră mai sigur, că Olga îl iubă și se bucură cu o deosebită mulțumire, vedînd, că schinteia aprinsă de el începuse să ardă crescînd. Pe lângă toate acestea el se temea, — ca un copil, care se joacă cu focul — că ea i-ar putea arăta prin o privire sau mișcare sau cu niște cuvinte, că ce simțiri adînci are și de aceea el se retrase cîteva zile și nu o mai cercetă, până când fu atras de o putere supra-voinței sale.

Așa trecură două luni de-a rîndul. Ei erau priviți de toți ca logodnici, și fiecărui din ei i se oferiau felicitări, ceea ce făcea pe maior perplex și roșind spunea, că nu e nimic între el și Olga. Buzele dsoarei Lotte inse se strîngeau mai tare și fața ei avea o expresie mai strictă și rece. Ea nu putea nici decum înțelege, de ce nu o roagă să-i devie soția lui, dacă el într'adevăr o tubia, și începuse a des- peră de sinceritatea simțurilor lui, și să creadă că el și-a bătut numai un joc de călduroasele ei sentimente. Întreaga ei inimă i-o dăruise lui, ea își zidise din iluziile ei frumoase palate pentru viitor, că acum purtarea lui o făcea să simță o adîncă durere în sufletu-i fraged.

Îată că sosi și ziua, când Olga împreună cu familia avocatului părăsi băile. Maiorul o așteptă deja la vapor și îi oferă un buchet minunat. În momentul despărțirii, el îi mulțumi și de plăcuta societate care i-o făcuse în cursul verei. El zicea că speră să se revadă în curînd și o rugă să-i păstreze cu plăcere amintirea lui și altele multe.

Drept răspuns la toate astea, ea-și clătina rece capul și-și trase cu putere mîna dintr'ale lui.

Și tocmai în această clipă simți el pentru ea o căldură, — dar purtarea ei rezervată îl lovi ca o suflare rece — și așa îi rămăseră pe buze vorbele cari și le zise mai mult șie-si decît ei:

„Olga, te iubesc — fi a mea!“

(Finea va urmă.)

Maria Dancăș.

Preseara sântului George.

Îndată ce se înveleşce ziua cu noaptea, flăcăii se despart în mai multe tabere fiecare cu câte un tulinic și dacă sînt dealuri în apropierea satului, se adăpostesc pe vîrfurile lor, de unde dau cu tulinicul signalul ca să înceapă strigătul după muerile ce duc laptele de la vacile altora. Îndată ce se aude tulinicul, câinii încep a lătră, iar după ce se mai potolește, numai ce auți dintr'o muche de deal :

— Măi, măi !

— Ce-i măi, ce-i ? din cealaltă parte.

— S'o laudat Floarea lui Pisău că n'are unde să bage smântâna, mă.

Aceasta strigătură ne arată pe nevasta laudă-roasă cu smântâna și Românul caută să-și bată joc de omul laudăros.

— Măi, măi !

— Ce-i măi, ce-i ?

— Lina lui Mitroc n'are unde să bage brânza de la o capră, mă !

Aceasta este nevasta despre care poporul crede că știe face farmece — și prin farmece poate duce laptele de la vacile altora. Cum adevă ea de la o capră să aibă mai multă strînsură decît alta de la 2 vaci ? Pe aceste cu deosebire are poporul mare dușmănie ; asupra acestor „strigoaice“ este poporul gata la tot momentul de resbunare. De le-ar prinde le-ar arde de vii pe spinii ori pe rug. Aceasta ură l-a îndemnat ca să le batjocurească în tot chipul.

— Măi, măi !

— Ce-i măi, ce-i ?

— Simina lu Păreluș n'o mîncat de dulce o lună de zile pentru caș, mă !

Aceasta este nevasta care trage de la gură, de la copii și de la bărbat și merge în tîerg și vinde strînsura de la vacă.

Și câte nu mai auți strigînd. Nu este tip de femele asupra căruia să nu se exprime în chipul cel mai caracteristic.

E târziu când se duc pe la vetre să se culce — cu ele în gînd vor adormi și vor visă cu ele !

Iosif Stanca.

Însuratul îndemnat.

— Baladă populară. —

Opil tîner se 'nsură,
Fată bătrână luă,
Pe la ochi încrucișată
Și 'n gură toată stricată.
— Da di ce mi o luă ?
— Da cum Doamne n'o luă,
Că vre-o trei moșii avea.

Mamă-sa,

Maștehă-sa

Din gură așă-i grăia :

„Măi cepile fili cumințe,

Însoară-te, mi-te 'nsoară

Și ia cea fată chioară,

C'are codrii și-are moară,

Moșii cât-un cap de țară“.

Și fiioru mi-o luă,

Că la moșii lăcomiă ;

Dar' el nu-mi prea lăcomiă,

Făr' lăcomiă mamă-sa,

Mamă-sa,

Maștehă-sa.

El mîne-sa îi zicea :

„Mamă nu me prea 'ndemnă,

Că io dacă oiū luă,

Oiū luă din voia ta,

N'oiū luă din voia mea.

Frunzuță lemn înstruțat,

Dar' nu prea dau feleleat,

C'oiū trăi cu ea 'ntr'un sat,

Că e toantă fără seamă,

De nu-î găsești soață 'n țară,

Și-î urită ca cîuma,

Cînd își deschide gura,

De gîndești că m'a mîncă.“

Mamă-sa mi-l îndemnă,

Și el fata mi-o luă :

Dar nu prea mult se mîna,

Cînd coalea de cătră seară,

Vede-și mama fiioru

Că se 'ntoarce supărat

De la casă și moșie,

De la tinera-î soție.

Mamă-sa se mîniă,

'L 'ntrebă,

Îl ocăriă,

Di ce casa ș-o lăsat

Și la ea mi s'o 'nturnat.

Fiioru din graiū grăia :

„Mama mea,

Îubita mea,

Tu cu sila m'ai făcut

De 'ntr'o seară pe 'nserat

Pe cea hidă mi-am luat,

De șcieam maică șcieam,

C'oiū umblă cum am umblat,

Luam satu

De-a latu,

Luam codru

De-a lungu.

Până-î lumea nu-ți veniam,

Până-î lumea nu 'ntorceam,

Că decăt c'o hidă 'n casă,

Maî bin' să n'ai sare 'n masă,

Că nime să nu se 'nsoare

C'o hidă ca și a mea,

Că-î proastă și somnoroasă,

De se 'mpiedică prin casă

De oalile toate-și varsă.

— Mamă meri mîncă-ți moșia,

Că mi-ai mîncat holteia.

Cul. de :

Theodor A. Bodgan
invet. in Bistrița.

Medicul. — Ai avut friguri, astă-noapte, dnă ?

Bolnava. — Oh, da, da ! Ce friguri !

Medicul. — Ți-au clătănit dinții ?

Bolnava. — Ah, nu ; dinții erau pe masă.

La tribunalul corecțional :

Președintele : Dta ai omorît pe un medic care se ducea la un bolnav grav ; ai sevêrșit decî o crimă duplă.

Inculpatul : Cine știe dacă nu cumva chiar am scăpat pe un om de moarte.

SALON.

Cartea de Aur.

— Monolog. —

Scena se petrece la judecătoria de instrucție din Sibiiu.

Sunt aici aproape cu totul completă. Un vrv mare. Nu mai lipsesc decât poate chiar exemplarele trimise peste Carpați. N'au trecut nici două săptămâni și s'au adunat toate.

Onorabila judecătorie de instrucție s'a înșelat grozav. Ea a gândit că va avea mult de lucru, până să poată confiscă toate, căci — considerând importanța lucrării — presupunea că aceea este foarte răspândită, că nu lipsește din nici o familie cultă românească și că toate casinele noastre își vor fi comandat-o.

Așă fac alte națiuni, cari pretind a înaintă. Ele sprijinesc cu cea mai mare căldură literatura serioasă. Și cu cât sprijinul acesta este mai mare, cu atâta se urcă mai sus și gradul de cultură al lor.

Așă a presupus și despre obștea românească, pe care de atâte ori o aude bătându-și pieptul că-i compete un loc în concertul popoarelor civilizate.

Se vede înse că onorabila judecătorie de instrucție nu cunoaște bine pe Români. Îi aude declamând, toastând, invocând originea de la divul Traian, făcând mare gălăgie, — crede dar, că are în fața sa o expresiune a energiei bine simțite și că prin urmare faptele sunt în consonanță cu vorbele. Ea nu știe, că Români cari țin atât de mult să fie considerați drept element de cultură, fac atât de puțin pentru progresul literaturii, pârghia cea mai puternică a culturai; că ei nu-și prea permit luxul să cumpere cărți; iar casinele românești n'au de loc bibliotecă.

Astfel cu toate că am fost gătită frumos și mi s'a dat numele „de aur“, — n'am avut mare trecere. Decă confiscarea mea n'a dat mult de lucru. Acum de sigur și onorabila judecătorie de instrucție își va schimbă părerea privitoare la serioșitatea zेलului cultural românesc.

Cu ocașia confiscării înse am avut și unele impresiuni ciudate. Nu știu să rid sau să plâng ? Judecați dvoastre.

Unii s'au speriat grozav par că ar fi seversit nu știu ce crimă comandând o carte neoprită; alții se scusău, că ei nu m'au cerut și că editorul m'a trimis fără șcirea lor; alții publicaū declarațiuni prin gazetele maghiare, că ei n'au nici în clin nici în mânăceă cu mine; fost-au și de aceia, cari tot în gazetele acele denunțau pe cei ce me aveaū, ca să-i compromită în fața șovinismului, care nici n'a întârziat a-i declară trădători de patrie.

Ve puteți închipui ce impresiuni m'au cuprins pe mine, biată Carte românească, vedând stările sufletești ce am pricinuit. De o parte m'a copleșit mila, desgustul, de alta me inundă disprețul și rușinea.

Îată pentru ce nu șcieam și nu știu nici acuma : să rid de prostia unora sau să plâng de slăbiciunea altora.

Ceea ce înse știu sigur, este că oamenii acestia staū departe de *Virtus romana rediviva*.

În sfârșit sunt iarăș în orașul de unde am plecat, de și nu tot sub acoperișul acela.

Ori cât de trist e momentul revederii, am totuș și o bucurie; toate ficele împreună, sunt iarăș completă.

Vedându-le pe toate, numai acuma simt cât de bun e publicul românesc. Ca să nu-mi facă durere sfâșiându-me, cei mai mulți abonanți nici nu le-au atins cu briceagul. Astfel cea mai marte a exemplarelor a ramas *netăiată*.

Dle Brediceanu ! Când se va judecă procesul, nu uită a întrebă, că cum poate să producă agitație o carte care nici nu s'a tăiat ? !

Iară noi să ne tragem conclusia : Îată *cum citește* publicul românesc !

Iosif Vulean.

Antieul în moda modernă.

Nu e nimic în lume nou decât aceea ce s'a învechit în destul, a zis nu un filosof, ci o femeie, croitoressa Iosefinei Beauharnais, eleganta și nenocita sotie a lui Napoleon Bonaparte.

Și urmând această justă axiomă, celebra croitoreasă a Iosefinei căută în antiehitate, și în special printre greci și romani, noutățile cari trebuiau să fascineze pe Parizienele din epoca aceea.

Indicatorul modei se învertește ca și acela al unui orologiū, mai puțin monoton înse, sārind caprișii printre veacuri.

În secolul XIV apărū în Paris primul ziar de modă, al cărei sceptru de atunci îl ține mereū Parisul.

Istoria modei s'ar putea serie cu o duzină de portrete de femei, datate din secol în secol : portrete de regine, de dame, de curtesane celebre, unele cari au dat nu numai o impulsione modei, ci încă și istoriei secolului în care au trăit.

Caterina de Medicis, foarte ocupată de politica ei, lăsă Dianei de Potiers direcțiunea modei, și sunt splendide superbe armonii pe cari celebra Diana șciea să le scoată din alb și negru, culorile sale favorite.

Caterina de Medicis a adus din Florența moda frezei. Dantelele aveaū pe atunci pe Celini, și tocmai după desemnurile lui din epoca aceea se inspiră și acum la Bruxela și la Genova modernele fabrici de fundulițe de dantelă.

La Veneția, înse, se urmează tradițiunile legendare de dantele de Burano, cari odinioară acoperiau umerii tuturor damelor din Europa și ale reginelor.

Și sub domnia „regelui soare“, precum Ludovic zicea : „Statul sunt eu“, tot așă și marchisa de Montespan, care domni după la Vaillère, putea zice : „Moda sunt eu“, și își permise să apară la un bal al Curții într'o stofă d'aurită cu reflexe divine, după cum spun cronicile din acele vremuri.

Ducesei de Fontagnes, care stăpâni inima regelui după marchisa de Montespan, i se întemplă,

la o vênătoare regală, ca să i se desfacă părul. Frumoasa ducesă își repară desordinea părului, prindându-l cu o panglică de la jaretieră, formând o fundă în mijlocul capului. Cavalerii găsiră acea găteală cu adevărat sublimă, și pieptănătura „à la Fontagnes“ domni mulți ani în urmă.

În 1671, princessa Carlota de Bavaria, veni în Franța ca să ia de soț pe fratele regelui, dar tinera princessă nu îndrăzni să se arate în public cu talia decoltată, cum cerea moda din acele timpuri, și introduse în îmbrăcămintea sa un fel de manteluță cu care să-și acopere umerii în mod decent.

Vedem apoi manteluța modificată în miș de feluri dominând prin veacuri și domnește încă și azi sub numele de capușon.

Și toaletele de stofe ușoare și moi în culori antice „pastel“ cu ondulațiuni albastre, roș, verdui, îți amintesc tablourile de pe timpurile lui Ludovic XV cu bogate bolero brodate, și jachetele simple „tailleur“ și se pare că se trag din amazoanele Regentei și că vești asemenea o urmă din vechime în fustele cu trenă, în garniturile, în miș de podoabe bizare în cari se coprinde moda de astăzi.

Jupa din vechime servește ca basă croitorilor moderni pentru miș de fantasii în „gazuri“, „tuluri“, dantele cu cari împodobesc persoanele dându-le grațiile statuelor grece. Sunt perfecte niște „tea gown“ de crep de China și toaletele de tafetas alb transparente cu garnituri de dantele d'Alençon, de Tulle-Chantilly având transparente de mătase, gri, roz, turquoise.

În timpul Gabrielei d'Este, a Mariei de Medicis, a ducesei de Verneuil, damele se arătară în public așa de încărcate cu pietre prețioase, că d'abiă puteau să se miște; se spune că regina a apărut la o serbare publică cu o haină de stofă presărată cu 32.000 de perle și 3000 de diamante.

Acum moda nu cade în asemenea exagerațiuni, dar giuvaerurile iaă o mare parte în îmbrăcămintea femeiască, și piepteni, butoni, colane, inele etc. se poartă în miș de forme și în cea mai mare abundență.

Ioan Mândru.

LITERATURĂ.

Poesiile lui Victor Vlad Delamarina. Despărțământul Lugoj al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român a luat hotărârea să editeze lucrările scriitorilor din partea locului. Prima broșură a și apărut. Ea conține poezii bănățenești și întocmiri de Victor Vlad Delamarina, adunate și aranjate de dr. Valeriu Branișce. Regretatul Victor Vlad Delamarina, fiul repausatului Ioan Vlad avocat și al doamnei Sofia Vladu n. Radulescu, a fost un tiner de mare speranță, cu menirea d'a deveni un bărbat de frunte al Banatului. Pe când studiă în gimnasiul din Lugoj, dând expresiune ardentului său zel național, a fost nevoit să părăsească gimnasiul din orașul unde a copilarit și a trecut în România; terminându-și studiile liceale, își alese cariera militară și făcând cursul intră ca sublocotenent în serviciul marinei române, unde nu peste mult ajunsese locotenent. În calitatea aceasta el făcuse mai multe călătorii pe mare și le descrie în „Familia“ (1893 și 1894) și în alte organe de publi-

cite. Totodată scriea și poezii în dialect bănățenească, cari atraseră atențiunea cercurilor noastre literare și au fost bine aprețiate de critica românească. Aceste poezii se publică acuma în broșura despre care vorbim. Cetindu-le simțim un farmec tinerească, un aer proaspet ne împresoară, ne veselim cu poetul; dar cu cât plăcerea noastră e mai intimă, cu atât ni se furizează mai adânc în suflet durerea că acest talent a trebuit să se stingă atât de curând, în etate de 25 ani. Broșura ne oferă întâi portretul regretatului poet, urmează o schiță biografică de dl dr. Valeriu Branișce; apoi vin poeziile, întâi cele bănățenești, apoi altele sub titlul „Întocmiri“ scrise în limba comună literară; la fine un glosar explică înțelesul unor cuvinte bănățenești. Suntem convinși că în deosebire publicul nostru din Banat va găsi multă plăcere în aceste poezii dialectale. Prețul 30 bani.

Serbarea de la Ateneul din Dorohoiu cu ocazia instalării dlui Gr. G. Tocilescu ca președinte de onoare (17 martie 1902.) Acesta e titlul unei broșuri publicate la București în luna trecută de dl G. G. Burghel vicepreședinte al Ateneului Român din Dorohoiu, deputat. Broșura conține, drept introducere, istoricul alegerii dlui Gr. G. Tocilescu, ca președinte de onoare al Ateneului din Dorohoiu, apoi programa instalării sale. După aceste urmează: discursul rostit de dl G. G. Burghel, prin care a salutat pe dl președinte de onoare în numele membrilor Ateneului și al cetățenilor din Dorohoiu. Oratorul făcuse întâi panegiricul lui V. A. Urechia, fostul președinte de onoare al aceluși Ateneu; apoi prin cuvinte elegante și schiță activitatea literară științifică a dlui Gr. G. Tocilescu și încheie salutându-l în termeni foarte caldi. Urmează apoi un resumat din conferința dlui Tocilescu despre „Domnia lui Vodă-Cuza“, în care dăse face apoteoză lui Vodă-Cuza, prezentându-l ca pe un mare Român, care n'a avut ambiții personale, care a introdus multe reforme epocale și care însuși a arătat în mesajul din 1865 intențiunea d'a abdică în favoarea marelui principiu votat de adunările ad-hoc, în favoarea unui prinț străin.

Notele lui C. A. Rosetti. Dl Vintilă C. A. Rosetti, directorul imprimeriei statului în București, a început publicarea unei serii de fascicule cuprinzând Notele intime ale părintelui său, scrise zilnic de însuși C. A. Rosetti. Prima fasciculă cuprinde o serie de asemenea note începând de la 9 octombrie 1844 până la 31 decembrie 1845. Cultul ce bătrânul și nemuritorul C. A. Rosetti a avut pentru mama sa, transpiră la fiecare rând și în capetul fiecărei notițe el a însemnat câte zile a trecut de la moartea mamei sale. Tot în această fasciculă C. A. Rosetti vorbește despre amorul său pentru dsoara Maria Grant, demna lui soție.

Vocabular botanic. Sub titlul „Vocabular botanic“ a apărut la București o prea interesantă lucrare datorită dlui Zach. C. Panțu, conservator al colecțiunilor institutului botanic. Lucrarea cuprinde numirile științifice și populare ale plantelor, în număr de aproape 2000, unele cunoscute deja în literatura existentă, iar altele publicate acum pentru întâia oară. Pe ici pe colea, autorul a pus și întrebările ce face românul de plantele cunoscute lui, menționând în același timp și credințele populare cari sunt în legătură cu dênsele. Lucrarea este de

cel mai mare folos botaniștilor, silvicultorilor, mediciniștilor, farmaciștilor și va fi de un special interes pentru cei ce se ocupă de studiul folklorului român.

Pentru biserică și școală. A apărut la Arad, în tipografia „Tribunei Poporului“ următoarele scrieri de învățătorul Antoniu Minișan din Sân-Miclăușul-mare: „Polilele cu pripelele și salmii cei aleși ce se cântă la serbătorile mari ce au polilele. Extras din cărțile bisericești, prelucrat pe seama cântăreților de străină. Prețul 30 fileri. — „Tabele și măsurile. Manual ajutător la învățători. Edițiunea III. Prețul 10 filer,

TEATRU.

Societatea pentru fond de teatru la Bistrița. Adunarea generală a Societății pentru fond de teatru român, care anul acesta se va ținea la Bistrița, s'a fixat definitiv — în conformitate cu împrejurările locale — pe 7 și 8 septembrie st. n.

Concert și teatru în Pesac. Corul vocal român din Pesac a arajat a doua zi de Rusaliu concert și reprezentație teatrală sub conducerea dlui Antoniu Bogdan student în drept. Corul a cântat câteva compoziții. Dșoara Alesandrina Ardelean a predat monologul „Prima rochie lungă“ de Iosif Vulcan, dl George Anghel a declamat „Rugăciunea din urmă“ de George Coșbuc; apoi s'a jucat piesa teatrală „Norocul în casă“ de Kotzebue, tradusă de Irina Bogdan.

Serată teatrală musicală în Lipova. Tinerimea româna din Lipova și giur aranjează la 19 iulie n. producțiune musicală-teatrală în sala etelului „Archi-ducele Iosif“. Orchestra tinerimei va cânta câteva piese; apoi se va jucă „O noapte furtunoasă“ comedie în 2 acte de I. L. Caragiale.

MUSICĂ.

Concertul dnei Irena de Vladaia în Arad, dat în duminica trecută, cu concursul dnei Ermina Lazaru și al dlui Gr. Savu, a avut un splendid succes artistic. Întocmai ca pretotindenii, astfel și acolo artista a încântat tot auditorul atât cu vocea, cât și cu școala sa admirabilă. Aproape toate piesele au fost bisate în mijlocul unui entusiasm mare. Dna Ermina Lazaru, o escelentă pianistă, am putea zice artistă, a acompaniat pe pian cântecul arteiștii cu multă bravură; tot astfel a esecutat și o piesă clasică. Dl Savu a fost mult aplaudat mai cu seamă în piesele comice. Lume puțină. După concert tinerimea a improvizat dans în restaurantul Dufner.

Reuniunea română de musică din Sibiiu a aranjat luni la 7 iulie n. un concert prea interesant, în favorul tinerului și talentatului violinist Aurel Nemeș de Alamor, cu concursul tinerei arteiștii dșoara Aurelia Cionca și al dșoarei Anița Onițiu, în sala „Musikverein“. Programa: 1. Ch. de Beriot: Concert pentru violină, op. 104 (A-moll), dl A. Nemeș. — 2. G. Meyerbeer: Schatten Arie din opera „Dinorah“, dșoara Anița Onițiu. — 3. a, I. Raff: Cavatina, op. 85 nr. 3 și b, G. Eberhardt: Mazurka, op. 76 nr. 1, dl A. Nemeș. — 4. Bach-Tausig: Toceata și Fuga (D-moll), dșoara Aurelia Cionca. — 5. L. de Beethoven: Romanță, op. 50 (F-dur), dl A. Nemeș.

— 6. a, I. N. Cutrupi: Cum am aflat ce e dorul, romanță; b, * *: „Tigancea“, cântec popular, dșoara A. Onițiu. — 7. a, G. A. Dinicu: Între brazi și b, D. Alard: Brindisi Valse, dl A. Nemeș. Acompaniare la pian: dna Minerva Brote.

PICTURĂ.

Pictorul Sever Mureșianu. Ziarul „Liberalul“ din Iași scrie, că dl Sever Mureșianu, profesor la școala artelor frumoase de acolo, se ocupă cu pictura bisericească. De curând a terminat a treia lucrare a sa de genul acesta și a espus-o în vitrina unei librării. Dl Sever Mureșianu este de origine de pe la Năsăud.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Noul protopresbiter al Vêrșetului. Dl David Têrfaloga, nou-alesul protopresbiter gr. or. român al Vêrșetului își va ținea instalațiunea duminică la 13 iulie n.

Gimnasiul din Năsăud. Am primit „Raportul al 19-lea pentru gimnasiul fundatiional din Năsăud pe anul școlar 1901/1902“, publicat de dl Ioan Ghețe, director gimnasial substituit. Înteu ni se ofere un studiu interesant intitulat „Istoria școalelor năsăudene“ de dl profesor Virgil Șotropa; urmează „Cugetări asupra factorilor evoluțiunii istorice“ de dl profesor I. Pêcurariu. Din datele școlare scoatem următoarele: au funcționat 16 profesori, 6 catecheti și 1 medic gimnasial. Are 7 fonduri. În 1901 s'a cheltuit pentru susținerea gimnasiului 45.523 cor. 34 fileri. Numărul școlarilor a fost de 293 și 7 privațiști, esaminați la finea anului 295; Români 284, Maghiari 8, Germani 3; după confesiune, 205 gr. cat., 77 gr. or., 6 rom. cat., 1 lut., 3 calv., 3 israeliți. Societatea de lectură a stat sub conducerea profesorului Grigore Pletos.

Monach nou. Dl dr. Elie Cristea, asesor consistorial în Sibiiu, a fost tuns prin archimandritul Augustin Hamsea întru monach la mănăstirea Hodoș-Bodrog, dându-i-se numele „Miron“.

Un nou internat de băeți români în Bucovina. Duminică la 22 iunie n. s'a ținut în Sirete adunarea constituantă a societății: „Internatul român gr. or. de băeți în Sirete“. Au luat parte 128 persoane. Adunarea a fost deschisă de dl exarch C. Sbiera, vorbind despre stringerea rëndurilor și despre iubirea de jertfe pentru ridicarea culturală a poporului român din Bucovina. S'au votat statutele și s'a constituit comitetul.

Adunare de învățători în părțile sătmărene. Reuniunea învățătorilor gr. cat. din archidiaconatul Carei al părților sătmărene, aparținetoare diecesei oradane, se va întruni în adunare generală în comuna Ardușat la 24 iulie st. n. În seara adunării se va da concert și reprezentație teatrală.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Iosif Stanca, bine cunoscut din colonele revistei noastre, învățător în Roșia, comitatul Arad, la 13 iulie n. se va cunună cu dșoara Eugenia Han, fiica învățătorului pensionat Florian Han

din aceeaș comună. — Dl *Petru Colțetu* învățător în Dumbăvița-mureșiană și dsoara *Silvia Cornelia Popa* s'au cununat în 1 iunie în biserica gr. or. din Chelmac, comitatul Timiș.

Știri personale. În Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropolitul *Ioanu Mețianu* s'a dus la Marienbad pentru căutarea sănătății. — Dl dr. *George Tulcan*, medic în Giula, a fost ales medic în Siria.

Cununa lui Iancu pusă iarăș pe mormântul lui. Tribunalul restituind dlui G. Novacovici cununa confiscată de pe mormântul lui Iancu în Tebea, dsa a dus-o în 2 iulie, însoțit de dnii Fr. Hossu-Longin și dr. Iustin Pop, iarăș la Tebea și a depus-o pe mormântul lui Iancu, ceea ce face pe șovinistele maghiare să turbeze de mânie. Va să zică nu ni e permis nici să punem câte o cunună pe mormintele martirilor noștri. Ridicolă îndărjire. Nu-i putere 'n lume, care să ne sugrume cultul sentimentului național.

De la Liga culturală din București. Noul comitet al Ligei pentru unitatea culturală a Românilor, în frunte cu președintele dl Petru Grădișteanu, a făcut un foarte călduros apel la generositatea obștei române. Precum aflăm din ziare, publicul a răspuns în mod foarte îmbucurător, înscriindu-se mulți cu sume considerabile. Astfel se poate speră că Liga va lua de nou un avânt frumos.

Bustul lui Eminescu în locul nașcerii sale. Din inițiativa dlui Leon Ghica, proprietarul moșiei Dumbraveni, din județul Botoșani, în Moldova, se va ridica un bust lui Mihail Eminescu, în Dumbrăveu, comuna în care s'a născut marele poet. Se pregătose mai serbări pentru inaugurarea acestui monument, la care vor participa mai toți literații noștri de frunte.

Oaspeți din România în comitatul Hunedorii. Săptămâna trecută mai mulți membrii ai Societății istorice române din București, invitați de societatea istorică și arheologică maghiară din Deva, au făcut o excursiune în comitatul Hunedorii. Societatea excursionistă, condusă de dl Gr. G. Tocilescu sosind în 3 iulie la Deva, în ziua următoare a stat acolo vizitând muzeul și anticichitățile; în zilele următoare s'a dus la Hațeg și Grădiște, apoi la Petroșeni și de acolo peste Surduc acasă. Invitațiunea aceasta a fost drept revanșă pentru primirea călduroasă ce s'a făcut în România mai multor profesori maghiari cu școlarii lor.

Abzicerea dlui dr. Cornel Diaconovich. Aflăm din „Tribuna“ că deodată cu ședințele secțiunilor va ținea și comitetul „Asociațiunii“ o ședință, duminică, în 13 l. c. Între obiectele puse la ordinea zilei este și demisiunea primsecretarului „Asociațiunii“, a dlui dr. Cornel Diaconovich. Causa demisiunii dlui dr. Diaconovich, după cum sântem informați, sânt multiplele sale ocupațiuni.

Monument unui medic român. Se știe că dl dr. Ioan Hasanu, originar din părțile Aradului, a condus un lung șir de ani stabilimentul de hidroterapie din Graefenberg. Acum comisiunea administratoare a băilor inaugurând un monument la un izvor, drept omagiu memoriei fostului medic, i-a dat numele de „Hosanu-Quellen Monument“. Inaugurarea s'a făcut în săptămâna trecută. Dl dr. Hosanu trăește acuma la Brașov.

Advocați noi. Dl dr. *Teodor Burdan*, din comitatul Aradului, a făcut la Budapesta censură de avocat și ș-a deschis cancelăria în Boroșineu. — Dl dr. *Iustin Miron* a făcut în Budapesta censură de avocat.

Moartea dnei Iulia Hașdeu. Joi la 20 iunie v. (3 iulie n.) ilustrul nostru B. P. Hașdeu ș-a perdut soția, pe care a iubit-o atât de mult și care i-a fost singura consolare după moartea fiicei sale Iulia. Reposata a fost originară din părțile Abrudului. A murit la Cămpina, în castelul lor admirabil. De acolo rămășițele pământeșei au fost duse vineri la 21 iunie v. (4 iulie n.) la București și s'au înmormântat în cavoul familiei Hașdeu din cimitirul Bellu. Condolențele națiunii întregi ușoreze durerile celebrului nostru savant!

† **Cardinalul dr. Laurențiu Schlauch**, episcop rom. cath. de Oradea-mare, o celebritate a clerului catolic ungar, a încetat din viață în Oradea-mare, la 10 iulie, în etate de 79 ani.

Progresul Românilor în Banat. Ziarului „Libertatea“ din Orăștie i se scrie din Verșet, că un consorțiu de 13 Români au cumpărat la licitație publică bunul nemeșese din comuna Comoriște, comitatul Caraș, de cam 800 de jughere, cu casă și alte edificii economice. Bunul a fost al lui Aron de Despini. S'a cumpărat cu 184.250 coroane.

Reuniunea economică din Orăștie a ținut de curând a doua adunare generală a sa, sub presiunea dlui A. P. Barcianu, fiind de față, 35 de membri. După terminarea lucrărilor, dl C. Baicu a făcut o prelegere economică. În sfârșit s'a ales noul comitet: președinte dr. Ioan Miha, vicepreședinti D. P. Barcianu și Iosif Morariu, protopopul Dobrei, secretar Ioan Moța, cassar Valer Orbonaș, econom Florian Fleșer și alți 19 membri în comitet.

Expoziții la Sibiu. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu și Reuniunea sodalilor români din Sibiu vor aranjă acolo la începutul lui octombrie o expoziție de produse de industrie, profesională, (materii,) precum și de industrie de casă (lucru de mână femeiesc.) Cu ocaziunea aceasta se vor ținea și unele serbări populare. Este vorba, ne spune „Tribuna“, să se dea și un concert în stil mare cu concursul mai multor coruri susținute de reuniunile noastre de meseriași.

Veste bună din Banat. Se scrie prin ziare, că vr'o sută de familii româneșei din împrejurimea comunei Sân-Miclăușul-mare au hotărît să cumpere pusta de 1700 jughere catastrale din comuna Sân-Petru, comitatul Timiș, a fraților Winkler din Seghedin.

La finea semestrului prim.

Cu numărul acesta se încheie semestrul ianuarie—iunie. Rugăm pe toți aceia, ale căror abonamente expiră, să binevoiască a le înnoi, — iar pe aceia cari sânt datorți cu plata abonamentului pentru trecut, îi poftim să-și refuiască datoria.

Noi trimitem revista regulat la toți abonații noștri; dar cerem ca și abonamentul să ni se plătească regulat înainte. Ceii ce nu vreați să se mai aboneze, refuze numărul viitor.